

І.О. Шумович, студ., IV курс, гр. ЕП-33, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. А.Ю. Ткачук *Житомирський державний технологічний університет*

РОЛЬ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових перетворень, що і характеризуються посиленням процесів глобалізації, загостренням конкуренції, виникає необхідність пошуку нових шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Сучасні умови господарювання вимагають від кожного підприємства запровадження і дотримання дієвого комплексного механізму управління якістю продукції, який в кінцевому підсумку забезпечив би йому належну позицію як на вітчизняному, так і закордонному ринках.

Останнім часом зростає кількість досліджень і публікацій у сфері розкриття взаємозв'язку якості та конкурентоспроможності. Окремі аспекти управління конкурентоспроможністю на основі управління якістю розкрито у працях О.С. Пономарьової, Г.Ю. Кочерука, Ю.П. Перевошикової, І.С. Педака, Т.Ю. Краснокутської, І.М. Романюка, О.Г. Лищенко та ін. Проте на сьогоднішній день існує коло невирішених питань з деяких аспектів управління якістю, що потребують деталізації та систематизації.

Метою дослідження є визначення місця та ролі якості продукції в контексті забезпечення її конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства залежить, у першу чергу, від його здатності задовольняти запити споживачів. Отже, найважливішим параметром оцінки конкурентоспроможності продукції є її якість. Посилення конкурентоспроможності продукції підприємства за рахунок підвищення якості, пошук нових шляхів вдосконалення системи управління якістю на підприємстві, забезпечення відповідності параметрів якості продукції міжнародним стандартам – головні завдання підприємств на сьогоднішній день.

Підвищення якості продукції позитивно впливає на результати діяльності підприємства. Визначальними елементами цього специфічного менеджменту, що спричиняє найбільш істотний вплив на процес виробництва і постачання на ринок конкурентоспроможної продукції, є: стандартизація і сертифікація виробів; стандартизація і сертифікація внутрішніх систем якості; державний нагляд за дотриманням стандартів, норм і правил та відповідальності за їх порушення; внутрішньовиробничий технічний контроль якості.

Сучасні економічні процеси характеризуються розвитком як позитивних, так і негативних тенденцій, та зумовлені рядом об'єктивних та суб'єктивних причин. Так, наслідками приєднання економіки України до СОТ стало загострення умов здійснення підприємницької діяльності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Рівень якості продукції багатьох підприємств не відповідає ринковим стандартам через незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення та використання застарілого обладнання. Більшість підприємств не мають досвіду ведення конкурентної боротьби на відкритому ринку. Тривала соціально-економічна криза зумовила низьку купівельну спроможність українських споживачів, тим самим знизивши запити до якості продукції. Більше того, до численних проблем минулого додалися нові, а саме: зниження інноваційної активності підприємств, неадекватність менеджменту ринковим умовам, гонитва за отриманням прибутку в короткостроковому періоді на шкоду довгостроковій стратегії виробництва конкурентоспроможної продукції. Таким чином, на сьогоднішній день вкрай необхідним є формування нових підходів до покращення якості продукції, що забезпечить підприємству стійкі конкурентні переваги на ринку.

Міжнародний досвід свідчить, що лідерство у світовій економіці, у соціальному і культурному розвитку досягають тільки ті країни, які спроможні забезпечити високий рівень якості продукції та послуг. Це дає можливість виробникам отримати певні конкурентні переваги, а споживачам комфортні умови життя.

Етапи становлення економіки України характеризуються різним відношенням до рівня якості товарів. Спад виробництва та зниження економічного потенціалу України на початку 90-х рр. негативно вплинув на якість продукції та конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, загальмувавши процес впровадження сучасних методів управління якістю. Законодавчі акти, що регулювали відносини у цій сфері, не були узгоджені між собою і не спрямовувалися на забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, а чинна система державного регулювання не стимулювала виробників до поліпшення її якості. Не було створено відповідної інфраструктури сприяння поліпшенню якості продукції, підтримки інновацій, було відсутнє інформаційне забезпечення з даного питання, практично не проводилося навчання у галузі управління якістю.

Наразі також існує ряд проблем, які потребують негайного вирішення. На підприємствах майже не проводяться наукові дослідження у сфері управління якістю. Більшість вітчизняних підприємств не застосовує сучасних методів поліпшення якості та підвищення рівня ділової досконалості, які базуються на загальновізнаних принципах всеохоплюючого управління якістю (Total Quality Management). Не популяризується досвід підприємств, які досягли високого рівня ділової досконалості, не налагоджено взаємодію та обмін інформацією між ними. В Україні, як і в інших державах СНД, діють добровільні державні стандарти на системи управління якістю, розроблені на основі міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Тим часом у Європі та в світі застосовуються сучасні методи поліпшення якості, рівня ділової досконалості та управління довкіллям. Зокрема, за вимогами міжнародних стандартів ISO серії 9000 та 14000 сертифіковано близько 400 тис. систем управління якістю, і кожного року ця цифра збільшується на 50 тис., тоді як в Україні сертифіковано близько 600 систем. На багатьох вітчизняних підприємствах системи управління якістю не переглядалися впродовж останніх 10–15 рр., а отже не відповідають сучасним вимогам.

Проведений аналіз свідчить, що основною причиною низького рівня якості вітчизняної продукції є відсутність системного підходу до управління та навчання у цій сфері. До навчальних програм у закладах, де готують спеціалістів з питань управління якістю, як правило, не включено вивчення сучасних методів та підходів до її управління. Наслідком цього є недостатня обізнаність керівників і спеціалістів вітчизняних підприємств у сфері європейського та світового досвіду управління якістю та діловою досконалістю. На жаль, такі проблеми присутні сьогодні і доки вони не будуть вирішені, підприємства не зможуть забезпечити собі високий рівень конкурентоспроможності.

Для відродження економіки України необхідно не просто поліпшити якість продукції, а в докорінно змінити ставлення до системи управління якістю, створивши умови для повного розкриття потенціалу підприємств, досягнення ділової досконалості. Тобто, забезпечення високого рівня якості повинно стати пріоритетним завданням загальнодержавного значення. Основним шляхом розв'язання якого є державна підтримка сучасних методів управління якістю, розроблення і впровадження систем управління якістю відповідно до стандартів ISO серії 9000 та 14000, принципів всеохоплюючого управління якістю, визнаних у Європі та в світі.

З урахуванням зазначеного вище, можна запропонувати основні шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Головними аспектами в системі підвищення конкурентоспроможності продукції є: виробничо-технічні (використання найсучаснішої техніки і технології, вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих, поліпшення стандартизації); організаційні (вдосконалення організації виробництва праці, методів технічного контролю, підвищення кваліфікації кадрів, дотримання технологічної і виробничої дисципліни, забезпечення загальної культури виробництва); економічні (система прогнозування і планування якості, економічне стимулювання виробництва високоякісної продукції); соціальні (обґрунтована кадрова політика, створення належних умов праці та відпочинку, мотивація праці, активізація людського чинника).

Ринкові умови вимагають комплексного застосування перелічених можливостей забезпечення виробництва високоякісної конкурентоспроможної продукції, що в кінцевому підсумку забезпечить конкурентоспроможність підприємству в цілому.